Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 7 november 2018*

”Begäran om förhandsavgörande – Domstolens behörighet – Direktiv 2003/86/EG – Rätt till familjeåterförening – Artikel 12 – Underlåtenhet att iaktta fristen på tre månader efter det att internationellt skydd beviljats – Person som uppfyller kraven för att betecknas som alternativt skyddsbehövande – Avslag på en viseringsansökan”

I mål C-380/17,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Raad van State (Högsta förvaltningsdomstolen, Nederländerna) genom beslut av den 21 juni 2017, som inkom till domstolen den 26 juni 2017, i målet

K,

B

mot

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av ordföranden på fjärde avdelningen M. Vilaras, tillika tillförordnad ordförande på tredje avdelningen, samt domarna J. Malenovský, L. Bay Larsen (referent), M. Safjan och D. Šváby,

generaladvokat: P. Mengozzi,

justitiesekreterare: handläggaren R. Şereş,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 19 mars 2018,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– K och B, genom C. J. Ullersma och M. L. van Leer, advocaten,

– Nederländernas regering, genom M. K. Bulterman och M. H. S. Gijzen, båda i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom C. Cattabriga och G. Wils, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 27 juni 2018 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

* Rättegångsspråk: nederländska.

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 12.1 i rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening (EUT L 251, 2003, s. 12).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan två tredjelandsmedborgare, K och B, och å andra sidan Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (statssekreterare med ministerlika befogenheter vid ministeriet för säkerhet och rättskipning, Nederländerna) (nedan kallad Staatssecretaris). Målet rör Staatssecretaris beslut att avslå en ansökan om visering avseende en vistelse på mer än tre månader för familjeåterförening.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 2003/86

3 I skäl 8 i direktiv 2003/86 anges följande:

”Situationen för flyktingar bör ges särskild uppmärksamhet med anledning av de skäl som tvingat dem att fly från sitt land och hindrar dem från att leva ett normalt familjeliv där. Deras rätt till familjeåterförening bör därför regleras av förmånligare villkor.”

4 Artikel 3.2 c i detta direktiv har följande lydelse:

”Detta direktiv skall inte tillämpas när referenspersonen

…

c) har tillstånd att vistas i en medlemsstat på grundval av alternativa skyddsformer enligt internationella förpliktelser, nationell lagstiftning eller praxis i medlemsstaterna, eller som har ansökt om uppehållstillstånd av denna anledning och som avvaktar ett beslut om sin ställning.”

5 Artikel 4.1 i nämnda direktiv innehåller en uppräkning av de familjemedlemmar till referenspersonen som medlemsstaterna ska tillåta att resa in i och vistas i landet i enlighet med direktivet.

6 Artikel 5.5 i direktiv 2003/86 har följande lydelse:

”Vid prövningen av ansökan skall medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till att underåriga barns bästa skall komma i främsta rummet.”

7 I artikel 7.1 i direktivet föreskrivs följande:

”När ansökan om familjeåterförening lämnas in får den berörda medlemsstaten kräva att den person som har lämnat in ansökan lägger fram bevis för att referenspersonen har

a) en bostad som anses normal för en familj av jämförbar storlek i samma område och som uppfyller medlemsstatens gällande allmänna bestämmelser om säkerhet och sanitära förhållanden,

b) en sjukförsäkring avseende alla risker som de egna medborgarna i den berörda medlemsstaten normalt omfattas av, och som omfattar referenspersonen och hans eller hennes familjemedlemmar,

c) stabila och regelbundna försörjningsmedel som är tillräckliga för att försörja referenspersonen och hans eller hennes familjemedlemmar utan hjälp från systemet för socialt bistånd i den berörda medlemsstaten. …”

8 I artiklarna 10 och 11 anges de bestämmelser som medlemsstaterna ska tillämpa på flyktingar som de erkänt som sådana.

9 Artikel 12 i direktivet har följande lydelse:

”1. Med avvikelse från artikel 7 får medlemsstaterna i samband med ansökningar som rör sådana familjemedlemmar som avses i artikel 4.1 inte kräva att flyktingen och/eller dennes familjemedlemmar skall styrka att flyktingen uppfyller villkoren i artikel 7.

…

Medlemsstaterna får kräva att flyktingen uppfyller villkoren i artikel 7.1 om ansökan om familjeåterförening inte lämnas in inom tre månader efter det att flyktingstatus har beviljats.

2. Med avvikelse från artikel 8 får medlemsstaterna inte kräva att flyktingen skall ha vistats på deras territorium under en viss tid innan han eller hon kan återförenas med sina familjemedlemmar.”

10 I artikel 17 i direktiv 2003/86 föreskrivs följande:

”Om en ansökan om familjeåterförening avslås, om ett uppehållstillstånd återkallas eller inte förnyas, eller om det beslutats att referenspersonen eller dennes familjemedlemmar skall utvisas, skall medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till arten och stabiliteten av den berörda personens familjeband och varaktigheten av vistelsen i medlemsstaten samt förekomsten av familjemässig, kulturell eller social anknytning till ursprungslandet.”

Direktiv 2004/83/EG

11 I skäl 25 i rådets direktiv 2004/83/EG av den 29 april 2004 om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet (EUT L 304, 2004, s. 12, och rättelse i EUT L 204, 2005, s. 24) anges följande:

”Det är nödvändigt att införa kriterier för att fastställa vilka av dem som ansöker om internationellt skydd som är berättigade till status som alternativt skyddsbehövande. Kriterierna bör hämtas från de internationella förpliktelserna enligt instrumenten för mänskliga rättigheter och från medlemsstaternas praxis.”

Direktiv 2011/95/EU

12 Skäl 34 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (EUT L 337, 2011, s. 9) har följande lydelse:

”Det är nödvändigt att införa gemensamma kriterier för att fastställa vilka av dem som ansöker om internationellt skydd som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande. Kriterierna bör hämtas från de internationella förpliktelserna enligt instrumenten för mänskliga rättigheter och från medlemsstaternas praxis.”

Nederländsk rätt

13 I artikel 29.1, 29.2 och 29.4 i Vreemdelingenwet 2000 (2000 års utlänningslag) föreskrivs följande:

”1. Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd … kan beviljas en utlänning som

a) har flyktingstatus,

b) gjort sannolikt att det föreligger grundad anledning att anta att han eller hon vid en utvisning skulle löpa en verklig risk för att
   1°. straffas med döden eller avrättas,
   2°. utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, eller
   3°. utsättas för allvarligt och personligt hot mot en civilpersons liv eller lem på grund av urskillningslöst våld i situationer av internationell eller intern väpnad konflikt.

2. Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i den mening som avses i artikel 28 kan också beviljas de familjemedlemmar som anges nedan, om dessa vid den tidpunkt då den berörda utlänningen reste in i landet tillhörde vederbörandes familj och antingen reste in i Nederländerna samtidigt med utlänningen eller reste efter inom tre månader från det att utlänningen beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd …

…

4. Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd … kan även beviljas en sådan familjemedlem som avses i andra punkten som inte reste efter inom tre månader från det att den utlänning som avses i första punkten beviljades ett sådant tidsbegränsat uppehållstillstånd …, om en ansökan om visering avseende en vistelse på mer än tre månader har lämnats in av eller för den familjemedlemmen inom dessa tre månader.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

14 Tredjelandsmedborgaren F. G. har sedan den 23 september 2014 status som alternativt skyddsbehövande i Nederländerna.

15 Han lämnade, den 22 januari 2015, in en ansökan om visering för familjeåterförening avseende K och B, som är hans maka respektive underåriga dotter.

16 Den 20 april 2015 avslog Staatssecretaris denna ansökan med motiveringen att den lämnats in mer än tre månader efter det att F. G. erhållit uppehållstillstånd i Nederländerna, utan att det fanns giltiga skäl för detta dröjsmål.

17 K och B begärde omprövning av beslutet. Genom beslut av den 8 november 2015 vidhöll Staatssecretaris sitt ursprungliga beslut.

18 K och B överklagade detta beslut till Rechtbank Den Haag zittingsplaats Amsterdam (Domstolen i Haag, sammanträdesplats Amsterdam, Nederländerna). Den domstolen ogillade överklagandet genom dom av den 24 juni 2016.

19 K och B överklagade denna dom till den hänskjutande domstolen.

20 Enligt den hänskjutande domstolen är direktiv 2003/86, enligt artikel 3.2 c i direktivet, inte tillämpligt på situationen i det nationella målet, eftersom referenspersonen har status som alternativt skyddsbehövande.

21 Bestämmelserna i nämnda direktiv är emellertid direkt och ovillkorligt tillämpliga på personer som har status som alternativt skyddsbehövande, eftersom den nederländska lagstiftaren har valt att dessa bestämmelser ska tillämpas på dessa personer för att säkerställa att de behandlas på samma sätt som flyktingar.

22 Den hänskjutande domstolen anser därför att tolkningen av artikel 12.1 i direktiv 2003/86 är avgörande för att kunna avgöra det nationella målet, men är mot bakgrund av domen av den 18 oktober 2012, Nolan, (C-583/10, EU:C:2012:638) osäker på om EU-domstolen är behörig att besvara en fråga angående tolkningen av denna bestämmelse i en sådan situation som den i det nationella målet.

23 För det fall EU-domstolen är behörig är den hänskjutande domstolen vidare osäker på huruvida de bestämmelser i den nederländska lagstiftningen som gäller i samband med att en ansökan om familjeåterförening inges är förenliga med ovannämnda bestämmelse.

24 Mot denna bakgrund beslutade Raad van State (Högsta förvaltningsdomstolen, Nederländerna) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Är EU-domstolen, med hänsyn till artikel 3.2 c i [direktiv 2003/86] och domen av den 18 oktober 2012, Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638), behörig att besvara tolkningsfrågor från en nederländsk domstol som gäller tolkningen av bestämmelser i detta direktiv i ett mål beträffande uppehållsrätt för en familjemedlem till en alternativt skyddsbehövande, för det fall detta direktiv i nederländsk rätt, på ett direkt och ovillkorligt sätt, har förklarats vara tillämpligt på alternativt skyddsbehövande?

2) Utgör regelverket i [direktiv 2003/86] hinder för en nationell regel, såsom den i det nationella målet, enligt vilken det räcker för att en ansökan om familjeåterförening på grundval av de förmånligare bestämmelserna i kapitel V i direktivet ska kunna avvisas, att ansökan inte har lämnats in inom den frist som anges i artikel 12.1 tredje stycket?

Är det för svaret på denna fråga av betydelse om det vid ett överskridande av tremånadersfristen är möjligt att, eventuellt efter ett avvisningsbeslut, lämna in en ansökan om familjeåterförening varvid en bedömning görs av huruvida kraven i artikel 7 i direktiv 2003/86 är uppfyllda och hänsyn tas till de intressen och omständigheter som nämns i artiklarna 5.5 och 17 i direktivet?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

25 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida EU-domstolen är behörig, enligt artikel 267 FEUF, att tolka artikel 12.1 i direktiv 2003/86 i en sådan situation som den i det nationella målet, i vilken den hänskjutande domstolen ska pröva frågan om rätt till familjeåterförening för en person som har status som alternativt skyddsbehövande, när denna bestämmelse gjorts tillämplig i en sådan situation på ett direkt och ovillkorligt sätt genom nationell rätt.

26 I artikel 3.2 c i direktiv 2003/86 anges bland annat att detta direktiv inte ska tillämpas när referenspersonen är en tredjelandsmedborgare som har tillstånd att vistas i en medlemsstat på grundval av alternativa skyddsformer enligt internationella förpliktelser, nationell lagstiftning eller praxis i medlemsstaterna.

27 Av denna bestämmelses ordalydelse framgår att den avser alternativa skyddsformer som beviljats på internationell eller nationell grund, utan att det direkt hänvisas till den status som alternativt skyddsbehövande som föreskrivs i unionsrätten.

28 Det kan emellertid inte härav dras slutsatsen att direktiv 2003/86 är tillämpligt i en sådan situation som den i det nationella målet, i vilken referenspersonen har en sådan status.

29 Det kan nämligen, för det första, påpekas att den status som alternativt skyddsbehövande som föreskrivs i unionsrätten infördes genom direktiv 2004/83, vilket antogs efter direktiv 2003/86. Att det inte finns någon direkt hänvisning till denna status i detta direktiv kan, under dessa omständigheter, inte anses ha någon avgörande betydelse.

30 För det andra framgår det av det ändrade förslaget till rådets direktiv om rätt till familjeåterförening (KOM(2000) 624 slutlig), som lades fram av kommissionen den 10 oktober 2000 (EGT C 62 E, 2001, s. 99) att det undantag från tillämpningsområdet som anges i artikel 3.2 c i direktiv 2003/86 infördes i direktivet just med tanke på att det i framtiden skulle inrättas en för alla medlemsstater gemensam status för personer med subsidiärt skydd. I samband med detta avsåg kommissionen att föreslå bestämmelser om familjeåterförening som var anpassade för tredjelandsmedborgare som åtnjöt en sådan status. Detta tyder på att undantaget föreskrevs i syfte att utesluta dessa tredjelandsmedborgare från nämnda direktivs tillämpningsområde.

31 För det tredje framgår det såväl av skäl 25 i direktiv 2004/83 som av skäl 34 i direktiv 2011/95 att de kriterier som de som ansöker om internationellt skydd ska uppfylla för att betecknas som alternativt skyddsbehövande bör hämtas från internationella förpliktelser och från medlemsstaternas praxis.

32 Eftersom de gemensamma kriterierna för att beviljas alternativt skydd således inspirerats av de befintliga systemen i medlemsstaterna, som de avser att harmonisera, i förekommande fall genom att ersätta dem, skulle den ändamålsenliga verkan av artikel 3.2 c i direktiv 2003/86 i betydande mån gå förlorad om man tolkade bestämmelsen på så sätt att den inte avser personer som beviljats status som alternativt skyddsbehövande enligt unionsrätten.

33 Av detta följer att direktiv 2003/86 ska tolkas så, att det inte är tillämpligt på tredjelandsmedborgare som är familjemedlemmar till en person som beviljats status som alternativt skyddsbehövande, såsom klagandena i det nationella målet.

34 Det framgår emellertid av EU-domstolens fasta praxis att denna är behörig att meddela förhandsavgörande beträffande unionsbestämmelser även när de faktiska omständigheterna i det nationella målet inte direkt omfattas av unionsrättens tillämpningsområde, men då unionsbestämmelserna har gjorts tillämpliga genom en hänvisning till dem i nationell lagstiftning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 december 2011, Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, punkt 17, dom av den 18 oktober 2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, punkt 45, och dom av den 15 november 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, punkt 53).

35 I sådana situationer föreligger det nämligen ett klart unionsintresse av att de bestämmelser som har hämtats från unionsrätten tolkas på ett enhetligt sätt, för att i framtiden förhindra olika tolkningar (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 oktober 2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, punkt 46, och dom av den 22 mars 2018, Jacob och Lassus, C-327/16 och C-421/16, EU:C:2018:210, punkt 34).

36 Det är således motiverat att EU-domstolen tolkar unionsbestämmelser i situationer som inte omfattas av unionsrätten när dessa bestämmelser genom nationell rätt har blivit tillämpliga på sådana situationer på ett direkt och ovillkorligt sätt i syfte att säkerställa att de behandlas på samma sätt som de situationer som omfattas av unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 december 2011, Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, punkt 19, dom av den 18 oktober 2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, punkt 47, och dom av den 7 november 2013, Romeo, C-313/12, EU:C:2013:718, punkt 33).

37 I förevarande fall har den hänskjutande domstolen, som är ensam behörig att tolka nationell rätt inom ramen för det rättsliga samarbete som inrättats genom artikel 267 FEUF (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 juli 1997, Leur-Bloem, C-28/95, EU:C:1997:369, punkt 33, och dom av den 14 juni 2017, Online Games m.fl., C-685/15, EU:C:2017:452, punkt 45), uppgett att den nederländska lagstiftaren valt att säkerställa att personer som har status som alternativt skyddsbehövande ges en förmånligare behandling än den som följer av direktiv 2003/86, genom att föreskriva att samma bestämmelser ska tillämpas med avseende på dem som de bestämmelser som föreskrivs i direktivet med avseende på flyktingar. Den hänskjutande domstolen har dragit slutsatsen att den enligt nederländsk rätt är skyldig att tillämpa artikel 12.1 i direktivet i det nationella målet.

38 EU-domstolen konstaterar under dessa omständigheter, i likhet med den nederländska regeringen, att denna bestämmelse genom nederländsk rätt har gjorts tillämplig på ett direkt och ovillkorligt sätt i sådana situationer som den i det nationella målet, och att det således finns ett klart unionsintresse av att EU-domstolen prövar begäran om förhandsavgörande.

39 Denna slutsats påverkas inte av den omständigheten att artikel 3.2 c i direktiv 2003/86 uttryckligen undantar sådana situationer som den i det nationella målet från tillämpningsområdet för detta direktiv.

40 Det framgår nämligen av punkterna 36–43 i den dom som meddelas denna dag i mål C och A (C-257/17) att en sådan omständighet inte påverkar domstolens behörighet att pröva en begäran om förhandsavgörande inom den ram som fastställs genom den fasta praxis från EU-domstolen som det redogjorts för i punkterna 34–36 ovan.

41 Mot bakgrund av dessa överväganden ska den första frågan besvaras enligt följande. EU-domstolen är behörig, enligt artikel 267 FEUF, att tolka artikel 12.1 i direktiv 2003/86 i en sådan situation som den i det nationella målet, i vilken den hänskjutande domstolen ska pröva frågan om rätt till familjeåterförening för en person som har status som alternativt skyddsbehövande, när denna bestämmelse har gjorts tillämplig i en sådan situation på ett direkt och ovillkorligt sätt genom nationell rätt.

Den andra frågan

42 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 12.1 i direktiv 2003/86 utgör hinder för en nationell lagstiftning som gör det möjligt att avvisa en ansökan om familjeåterförening som ingetts för en familjemedlem till en flykting på grundval av de förmånligare bestämmelserna för flyktingar i kapitel V i direktivet, med motiveringen att denna ansökan ingavs mer än tre månader efter det att referenspersonen beviljats flyktingstatus, samtidigt som lagstiftningen erbjuder en möjlighet att ansöka på nytt inom ramen för ett annat system.

43 I artikel 12.1 första stycket i direktiv 2003/86 föreskrivs att medlemsstaterna, med avvikelse från artikel 7, i samband med ansökningar som rör sådana familjemedlemmar som avses i artikel 4.1 i direktivet, inte får kräva att flyktingen eller dennes familjemedlemmar ska styrka att referenspersonen uppfyller villkoren i artikel 7 i direktivet.

44 Även om det i direktiv 2003/86, såsom anges i skäl 8 i direktivet, föreskrivs förmånligare villkor för flyktingar med avseende på familjeåterförening, bland annat bestämmelsen i artikel 12.1 första stycket i direktivet, har medlemsstaterna emellertid möjlighet att kräva att ansökan ska inges inom en viss tidsfrist för att denna förmånligare ordning ska tillämpas.

45 I artikel 12.1 tredje stycket i direktivet anges således att medlemsstaterna får kräva att flyktingen uppfyller villkoren i artikel 7.1 i direktivet om ansökan om familjeåterförening inte lämnas in inom tre månader efter det att flyktingstatus har beviljats.

46 Det följer av artikel 12.1 tredje stycket i direktiv 2003/86 att unionslagstiftaren har tillåtit medlemsstaterna att, med avseende på de villkor som anges i artikel 7.1 i direktiv 2003/86, tillämpa den allmänt gällande lagstiftningen i stället för den förmånligare ordning som normalt gäller för flyktingar när ansökan om familjeåterförening har ingetts efter utgången av en viss tid efter det att flyktingstatus har beviljats.

47 Medlemsstaterna kan således, om de anser att det är lämpligt, välja att inte handlägga ansökningar om familjeåterförening som ingetts av flyktingar enligt den förmånligare ordning som föreskrivs i artikel 12.1 i direktiv 2003/86, utan enligt de allmänna bestämmelser som är tillämpliga på ansökningar om familjeåterförening när en sådan ansökan lämnas in efter utgången av den tidsfrist som anges i artikel 12.1 tredje stycket i direktivet.

48 Artikel 12.1 tredje stycket i direktiv 2003/86 kan inte tolkas så, att den innebär en skyldighet för medlemsstaterna att anse att en underlåtenhet att, utan giltiga skäl, iaktta tidsfristen för att inge en ansökan om familjeåterförening enligt den förmånliga ordning som föreskrivs i artikel 12.1 första stycket i detta direktiv, endast ska betraktas som en omständighet bland andra som ska beaktas vid helhetsbedömningen av om det finns fog för denna ansökan, vilken kan uppvägas av andra omständigheter.

49 Å ena sidan skulle denna tolkning, som inte kan grunda sig på ordalydelsen av artikel 12 i direktivet, medföra att det inte längre skulle finnas någon effektiv och tydlig regel för att avgränsa tillämpningsområdena för de olika ordningar för att behandla ansökningar om familjeåterförening som inges av flyktingar, vilka medlemsstaterna kan införa med stöd av den i artikel 12.1 tredje stycket i direktivet angivna fristen.

50 Å andra sidan har underlåtenheten att iaktta den tidsfrist för att inge en ansökan om familjeåterförening som avses i artikel 12.1 tredje stycket i direktiv 2003/86 ingen direkt inverkan på tillståndet för referenspersonens familjemedlemmar att resa in i eller uppehålla sig i landet, utan gör det endast möjligt att fastställa inom vilken ram denna ansökan ska prövas. Eftersom bedömningen av

huruvida en sådan ansökan är välgrundad i praktiken först kan göras efter det att det fastställts vilka regler som är tillämpliga på den, kan en konstaterad underlåtenhet att iaktta tidsfristen inte tas upp i samband med de överväganden som avser huruvida ansökan är välgrundad.

51 Artiklarna 5.5 och 17 i direktiv 2003/86 föranleder inte någon annan bedömning.

52 En medlemsstats beslut att kräva att de villkor som avses i artikel 7.1 i direktivet ska vara uppfyllda hindrar nämligen inte att den sökta familjeåterföreningen därefter prövas med beaktande, i enlighet med artikel 5.5 och artikel 17 i detta direktiv, av det underåriga barnets bästa, arten och stabiliteten av den berörda personens familjeband och varaktigheten av vistelsen i medlemsstaten samt förekomsten av familjemässig, kulturell eller social anknytning till dennes ursprungsland.

53 Den berörda medlemsstaten kan i detta sammanhang uppfylla kravet enligt artikel 17 i direktiv 2003/86 på att en ansökan om familjeåterförening ska vara föremål för en individuell prövning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 juli 2015, K och A, C-153/14, EU:C:2015:453, punkt 60), vilket bland annat innebär att de särskilda omständigheter som hänger ihop med referenspersonens status som flykting ska beaktas. Såsom anges i skäl 8 i detta direktiv kräver situationen för flyktingar särskild uppmärksamhet med anledning av att det inte är möjligt för dem att leva ett normalt familjeliv i deras ursprungsland, att de har kunnat vara skilda från sin familj under lång tid innan de beviljats status som flyktingar och att det är extra svårt för dem, i förhållande till andra tredjelandsmedborgare, att uppnå de materiella villkor som krävs enligt artikel 7.1 i direktivet.

54 Av detta följer att den tolkning av artikel 12.1 tredje stycket i direktiv 2003/86 som anges i punkt 48 i denna dom inte utesluter att alla de omständigheter som anges i artiklarna 5.5 och 17 i detta direktiv beaktas innan det fattas ett slutligt beslut avseende den sökta familjeåterföreningen.

55 Även om unionslagstiftaren har gett medlemsstaterna möjlighet att kräva att de villkor som anges i artikel 7.1 i detta direktiv ska vara uppfyllda i det fall som avses i artikel 12.1 tredje stycket i direktivet, har det inte fastställts enligt vilket förfarande man ska handlägga en ansökan som ingetts för sent för att omfattas av den förmånliga ordning som föreskrivs i artikel 12.1 första stycket i direktivet.

56 I avsaknad av unionsrättsliga bestämmelser i detta hänseende ankommer det, enligt domstolens fasta praxis, på den berörda medlemsstaten att i sin rättsordning ange en sådan processuell reglering enligt principen om medlemsstaternas processuella autonomi. Dessa regler får emellertid varken vara mindre förmånliga än dem som avser liknande situationer av inhemsk karaktär (likvärdighetsprincipen) eller medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten (effektivitetsprincipen) (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 februari 2018, INEOS Köln, C-572/16, EU:C:2018:100, punkt 42 och där angiven rättspraxis).

57 Vad gäller likvärdighetsprincipen framgår det inte av någon av de handlingar som lämnats in till EU-domstolen att liknande situationer av inhemsk karaktär skulle behandlas annorlunda enligt nederländsk lagstiftning, och detta har inte heller gjorts gällande i målet.

58 Vad avser effektivitetsprincipen erinrar EU-domstolen om att det av domstolens fasta praxis framgår att varje fall i vilket frågan uppkommer huruvida en nationell processuell bestämmelse medför att det blir omöjligt eller orimligt svårt att tillämpa unionsrätten måste bedömas med beaktande av bestämmelsens funktion i förfarandet som helhet – med beaktande av dess förlopp och särdrag – i de olika nationella rättsinstanserna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 februari 2018, INEOS Köln, C-572/16, EU:C:2018:100, punkt 44 och där angiven rättspraxis).

59 En nationell lagstiftning som innebär att det är möjligt att avvisa en ansökan om familjeåterförening som ingetts för en flyktings familjemedlem på grundval av de förmånligare bestämmelserna i kapital V i direktiv 2003/86, med motiveringen att denna ansökan lämnades in mer än tre månader efter det att

referenspersonen beviljades flyktingstatus, och som samtidigt innehåller en möjlighet att ansöka på nytt enligt en annan ordning, medför inte i sig att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva rätten till familjeåterförening enligt direktiv 2003/86.

60 En avvisning av en ansökan om familjeåterförening som ingetts enligt de nationella bestämmelser som införts för att genomföra artikel 12.1 första stycket i detta direktiv, innebär nämligen inte att rätten till familjeåterförening inte kan säkerställas, eftersom en sådan återförening kan beviljas enligt en annan ordning efter det att en ansökan i detta syfte har ingetts.

61 Även om det dröjsmål och den administrativa börda det medför att inge en ny ansökan kan utgöra en klar nackdel för den berörda personen, är denna nackdel dock inte så stor att den principiellt sett kan anses hindra denna person från att i praktiken effektivt göra gällande sin rätt till familjeåterförening.

62 Situationen skulle emellertid vara en annan om den första ansökan om familjeåterförening skulle kunna avvisas i situationer där det på grund av särskilda omständigheter var objektivt sett ursäktligt att inge ansökan för sent.

63 Då en nationell lagstiftning ålägger flyktingar att skyndsamt efter det att de beviljats flyktingstatus göra gällande sina rättigheter, vid en tidpunkt när de kan antas ha ganska svaga kunskaper i språket och om förfarandena i värdmedlemsstaten, måste de berörda personerna få fullständig information om vilka konsekvenser ett beslut om att avvisa den första ansökan kan få och vilka åtgärder de kan vidta för att på ett effektivt sätt göra gällande sin rätt till familjeåterförening.

64 Det bör slutligen noteras att artikel 12.1 tredje stycket i direktiv 2003/86 endast ger medlemsstaterna en möjlighet att avvika från artikel 12.1 första stycket i direktivet, genom att kräva att flyktingen uppfyller de villkor som föreskrivs i artikel 7.1 i det direktivet.

65 En flykting som har lämnat in en ansökan om familjeåterförening mer än tre månader efter det att han eller hon beviljades flyktingstatus ska således fortfarande omfattas av de förmånligare villkor för rätten till familjeåterförening som gäller för flyktingar enligt artiklarna 10 och 11 eller artikel 12.2 i direktivet.

66 Av dessa överväganden följer att den andra frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 12.1 i direktiv 2003/86 utgör inte hinder för en nationell lagstiftning som gör det möjligt att avvisa en ansökan om familjeåterförening som ingetts för en familjemedlem till en flykting på grundval av de förmånligare bestämmelserna för flyktingar i kapitel V i direktivet, med motiveringen att denna ansökan ingavs mer än tre månader efter det att referenspersonen beviljats flyktingstatus, samtidigt som lagstiftningen erbjuder en möjlighet att ansöka på nytt inom ramen för ett annat system, under förutsättning att det i denna lagstiftning:

– föreskrivs att ett sådant skäl för avvisning inte gäller i sådana situationer där det på grund av särskilda omständigheter är objektivt sett ursäktligt att den första ansökan gavs in för sent,

– föreskrivs att de berörda personerna ska få fullständig information om vilka konsekvenser ett beslut om att avvisa den första ansökan kan få och vilka åtgärder de kan vidta för att på ett effektivt sätt göra gällande sin rätt till familjeåterförening, och

– säkerställs att de referenspersoner som erkänts som flyktingar även fortsättningsvis omfattas av de förmånligare villkor för rätten till familjeåterförening som gäller för flyktingar enligt artiklarna 10 och 11 eller artikel 12.2 i direktivet.

Rättegångskostnader

67 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

1) **EU-domstolen är behörig, enligt artikel 267 FEUF, att tolka artikel 12.1 i rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening i en sådan situation som den i det nationella målet, i vilken den hänskjutande domstolen ska pröva frågan om rätt till familjeåterförening för en person som har status som alternativt skyddsbehövande, när denna bestämmelse har gjorts tillämplig i en sådan situation på ett direkt och ovillkorligt sätt genom nationell rätt.**

2) **Artikel 12.1 i direktiv 2003/86 utgör inte hinder för en nationell lagstiftning som gör det möjligt att avvisa en ansökan om familjeåterförening som ingetts för en familjemedlem till en flykting på grundval av de förmånligare bestämmelserna för flyktingar i kapitel V i direktivet, med motiveringen att denna ansökan ingavs mer än tre månader efter det att referenspersonen beviljats flyktingstatus, samtidigt som lagstiftningen erbjuder en möjlighet att ansöka på nytt inom ramen för ett annat system, under förutsättning att det i denna lagstiftning:**

   – **föreskrivs att ett sådant skäl för avvisning inte gäller i sådana situationer där det på grund av särskilda omständigheter är objektivt sett ursäktligt att den första ansökan gavs in för sent,**

   – **föreskrivs att de berörda personerna ska få fullständig information om vilka konsekvenser ett beslut om att avvisa den första ansökan kan få och vilka åtgärder de kan vidta för att på ett effektivt sätt göra gällande sin rätt till familjeåterförening, och**

   – **säkerställs att de referenspersoner som erkänts som flyktingar även fortsättningsvis omfattas av de förmånligare villkor för rätten till familjeåterförening som gäller för flyktingar enligt artiklarna 10 och 11 eller artikel 12.2 i direktivet.**

Underskrifter